

Posudok
k žiadosti doc. PhDr. Pavla Tišliara, PhD., o vymenovanie za profesora v odbore slovenské dejiny

Doc. PhDr. Pavol Tišliar, PhD. patrí k mladej generácii slovenských historikov, ktorí razantným krokom vstúpili na cestu prehĺbovania poznatkov o slovenských dejinách v kontexte európskej historiografie. Historická demografia a štatistika mala v slovenských podmienkach historicky významné postavenie a nadväzovala na historické európske korene, potvrdzované jej vysokou úrovňou aj v uhorských reáliách. Mená významných slovenských demografov a štatistikov Jána Svetoňa, Pavla Horvátha, dopĺňané prácami Branislava Varsíka, Júliusa Mésároša a drobnými prácami Antona Granatiera sú dodnes vnímané ako dôležité a zaujímavé produkty svojej doby a ich analýzy zohrávali dôležitú úlohu v sporoch 20. storočia o výklad našich dejín. Je však potrebné pripomenúť, že demografii a štatistike bola v slovenských podmienkach venovaná malá pozornosť a aj historici, ktorí vo svojej práci využívali poznatky z demografie a štatistiky, to nepovažovali za doménu svojej odbornej činnosti. Môžem rád konštatovať, že v osobe Pavla Tišliara našli prv menovaní slovenskí odborníci dôstojného nástupcu.

Nesporne, z hľadiska dominantnej témy, ktorú si vybral ako predmet svojho vedeckého bádania a taktiež pedagogickej činnosti, bolo podstatné absolvovanie štúdia v odbore archívnictvo – história. Pokračovanie v ďalších postupových prácach v odbore pomocné vedy historické len potvrdilo túto orientáciu. Možno povedať, že významným spôsobom sa podieľalo na tom, že jeho výsledné vedecké produkty potvrdili jeho široký záber v oblasti historických vied, ale aj vysokú erudíciu jeho výskumnej a publikačnej činnosti.

Pavol Tišliar je autorom a spoluautorom 13 vedeckých monografií, 5 učebníc a učebných textov, takmer 60 vedeckých recenzovaných štúdií, z nich 23 v zahraničí, zameraných predovšetkým na oblasť regionálnej historickej demografie a historickej (humánnej) geografie Slovenska ťažiskovo v 1. polovici 20. storočia, na ktoré získal 286 ohlasov, z nich 99 v zahraničí. Aj pri eliminovaní „poľského syndrómu“ sú splnené kritéria stanovené na FF UK v Bratislave pre získanie vedecko-pedagogického titulu profesor v oblasti publikačnej činnosti a ohlasu na publikované práce.

Osobitne by som chcel zdôrazniť vedecko-výskumné aktivity Pavla Tišliara a jeho účasť na významných grantových projektoch (9 ukončených a prebiehajúcich projektov). Organizačná práca a líderstvo vo výskumných tímoch musí byť a v jeho prípade aj je, dokladom vysokej úrovne a akceptovateľnosti vo výskumnom priestore. Najmä projekt

podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja (APVV) *Historický atlas obyvateľstva Slovenska (18. – 1. pol. 20. storočia)*, ktorý v súčasnosti vedie patrí k nosným projektom súčasnej historickej vedy na Slovensku. Jeho doterajšie prezentované výsledky (monografie, štúdie, konferencie, výstavy) naznačujú potenciál samotného P. Tišliara a výskumného tímu, ktorý vedie.

V tejto súvislosti by som upozornil najmä na niektoré práce, ktoré podľa môjho názoru významným spôsobom rozšírili pohľad slovenskej historiografie a vstúpili do výskumného priestoru, ktorý sa zdal byť prázdny a určite neprebádaný. Je to práca *Mimoriadne sčítanie ľudu na Slovensku z roku 1919. Príspevok k populačným dejinám Slovenska*. Bratislava, 2007, ktorá sa venovala zdanlivo okrajovej téme historického vývoja, ale tým, že sledovala prvé sčítanie obyvateľstva na Slovensku po rozpade Rakúsko-Uhorska, dala veľmi podstatnú informáciu o stave obyvateľstva Slovenska v čase jeho začlenenia do nového štátu. Práca poskytnutím nových faktov vytvorila podmienky pre hľadanie nových súvislostí historického vývoja krátko po prevrate. Podobne by sme mohli hovoriť aj o prácach *Národnostný kataster Slovenska v roku 1940*. Bratislava, 2011 a *Náčrt populačnej politiky na Slovensku v rokoch 1918 – 1945* (2013). Je nesporné, že aj ďalšie práce, ktoré sa venujú špecifický aspektom demografického vývoja, populácii, pôrodnosti, náboženstvu, etnicite alebo majú charakter analýzy regionálnych aspektov štatistického a demografického vývoja (Hont a Malohont, Podkarpatská Rus, Petržalka a iné) významným spôsobom prispeli k rozšíreniu poznania o situácii a stave slovenskej spoločnosti predovšetkým v prvej polovici 20. storočia, ktorej Pavol Tišliar venuje svoju pozornosť. V tejto súvislosti by som rád zdôraznil najmä publikované vedecké štúdie vo významných českých časopisoch *Demografie a Historická demografie*. Sú dokladom, že práce P. Tišliara sú akceptované aj vo vedeckej komunite v zahraničí.

Jeho široké zameranie v oblasti historických vied sa prejavuje aj v pedagogickej činnosti a v súčasnom pôsobení na Katedre etnológie a muzeológie Filozofickej fakulty univerzity Komenského v Bratislave. Predkladateľ tak svojou vedeckou, ale i pedagogickou činnosťou (v študijných odboroch história, archívniectvo, muzeológia, archeológia, etnológia a ďalších) rozšíril poznanie o dejinách a vývoji obyvateľstva Slovenska a zvýšil úroveň historicko-demografického výskumu na Slovensku. Je vynikajúce, že môže svoje poznatky predkladať novým adeptom o štúdium historických vied. Skladba predmetov, orientácia na historickú demografiu, historickú geografiu, informatiku pre archivárov a historickú štatistiku len potvrdzujú prepojenie jeho pedagogickej a vedeckej činnosti. Tu by som chcel zdôrazniť predovšetkým to, že P. Tišliar dokáže skĺbiť vysokú úroveň poznatkov, moderné výskumy

s modernou realizáciou a prezentáciou svojich produktov, čo prináša znásobenie výsledného efektu jeho práce.

Predložená dokumentácia vedeckej a pedagogickej činnosti doc. PhDr. Pavla Tišliara, PhD. naznačuje, že sú splnené kritériá stanovené na získanie vysokoškolského vedecko-pedagogického titulu univerzitný profesor na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Dokladajú, že uchádzač je významnou osobnosťou slovenskej historickej vedy a odporúčam udelenie titulu profesor v odbore slovenské dejiny pre doc. PhDr. Pavla Tišliara, PhD.

V Košiciach 6. novembra 2014

prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc.